

ВІДГУК
офіційного опонента доктора економічних наук, професора
ВАСИЛЬЦІВА ТАРАСА ГРИГОРОВИЧА
на дисертаційну роботу ГУРИ ВАДИМА ВІКТОРОВИЧА на тему:
«ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПРОТИДІЇ
КОРУПЦІЇ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ»,
подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 073 «Менеджмент»

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З НАУКОВИМИ
ПРОГРАМАМИ, ПЛАНАМИ, ТЕМАМИ

Події лютого 2022 року привнесли в нашу країну повномасштабну війну і навіть в таких умовах, корупція нікуди не зникла. Високий рівень корупції в Україні не лише підриває економічне зростання та інвестиційну привабливість країни, але й веде до втрати довіри з боку громадян та міжнародних партнерів, які сьогодні, допомагають подолати ворога. Воєнний стан, введений у відповідь на агресію з боку РФ, створив додаткові ризики для корупційних дій, оскільки в таких умовах може виникати менше контролю за розподілом ресурсів та швидкими закупівлями, які потрібні для оборонних потреб. Цифровізація, з іншого боку, пропонує потужні інструменти для протидії корупції, оскільки електронні системи дозволяють забезпечити більшу прозорість у державних закупівлях, обліку та моніторингу. Введення електронних платформ може зменшити людський фактор у прийнятті рішень та знизити можливості для корупції через автоматизацію процесів та підвищення рівня відповідальності.

Корупція може поставити під загрозу економічну стійкість країни та сповільнювати її розвиток, після чого вона може вплинути на ефективність виробництва, інвестицій та робочих місць. Протидія корупції важлива для створення справедливого і прозорого суспільства, де права кожного громадянина захищені, а можливості доступні для всіх незалежно від соціального статусу чи позиції. Корупція підриває довіру громадськості до державних інститутів, компаній та інших організацій. Протидія корупції сприяє відновленню довіри та зміцненню легітимності влади.

Відтак, обрана тема дослідження є актуальною за сучасних умов, його результати є вагомим кроком в науковому обґрунтуванні теоретико-методичних положень та розроблені практичних рекомендацій щодо формування механізму попередження та протидії корупції в системі забезпечення економічної безпеки

суб'єктів господарювання.

Тема дисертації та її результати в повному обсязі тісно пов'язана з планами наукових досліджень Львівського державного університету внутрішніх справ «Економічна безпека соціально-економічних систем: проблеми теорії та практики» (номер державної реєстрації 0121U112498).

СТУПІНЬ ОБГРУНТОВАНOSTІ ТА ДОСТОВІРНОСТІ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Ознайомлення з дисертацією Гури В.В. на тему «Формування механізму попередження та протидії корупції в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання» дозволяє констатувати, що розкриті положення, висновки й рекомендації належним чином розроблені, сформульовані й обгрунтовані. Такий висновок аргументується тим, що в роботі здобувача проведено критичний й ретельний аналіз сучасних наукових праць і виконано усі поставлені завдання. Відмічається й чітка структура в обгрунтуванні піднятих в роботі проблем. Здобувач використав велику кількість методів, які показали свою ефективність у повному обсязі. Таким чином, на основні цього й того факту, що ключові теоретико-прикладні розробки були апробовані на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях з активним їх обговоренням, можна зробити висновок про високий ступінь достовірності та обгрунтованості результатів дослідження.

Отримані результати здобувача у повній мірі розкривають наукову новизну та спрямовані на удосконалення існуючих і розроблення нових положень щодо вирішення завдання попередження та протидії корупції в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання.

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Дисертаційна робота складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 268 сторінок. Дисертація містить 40 таблиць, 32 рисунки, з яких 11 охоплюють повні сторінки, 6 додатків, розміщених на 101

сторінці. Список використаних джерел складається із 252 позицій, які розташовані на 24 сторінках. Обсяг основного тексту дисертації становить 160 сторінок.

У першому розділі «Теоретичні засади формування механізму попередження та протидії корупції в системі економічної безпеки суб'єктів господарювання» (ст. 22-74) здобувачем розроблено теоретичні засади формування механізму попередження та протидії корупції, які передбачають розгляд основних сутнісних понять як економіко-правової категорії із можливістю впливу на забезпечення економічної безпеки та дають можливість чітко окреслити правові межі об'єкта дослідження, виділити суб'єктів та об'єкти вивчення, охарактеризувати ключові ознаки та причини виникнення корупції. Здобувач розробив теоретичний базис забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання, який визначає взаємозв'язок таких понять, як «економічна безпека», «корупція» й «комплаєнс», що дозволяє створити передумови формування дієвого антикорупційного механізму попри динамічність розвитку корупційної діяльності.

У другому розділі «Науково-методичні підходи до оцінювання корупції в сфері підприємництва» (ст. 77-124) розкрито теоретико-прикладний аспект оцінювання рівня корупції в Україні та світі. Розроблено механізм оцінювання рівня корупції в Україні, який, на відміну від існуючих, передбачає визначення інтегрального індексу, що характеризується такими елементами, як контроль за корупцією, її сприйняття, частка здійснених правопорушень внаслідок корупційних дій, що уможливорює точність отриманого результату для формування інформаційного підґрунтя забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання.

У третьому розділі «Вдосконалення антикорупційного механізму в системі економічної безпеки суб'єктів господарювання» (ст. 126-169) розроблено механізм протидії загрозам спричиненим корупційними діями в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання галузі електроенергетики, який на відмінну від існуючих, передбачає використання сучасного методичного підходу до ефективного впорядкування визначених загроз з метою представлення нової форми їх протидії. Запропоновано науково-практичний підхід до побудови антикорупційного механізму забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання, який, на основі застосування методу функціонального моделювання та графічної мови, визначає циклічність

здійснення послідовних процесів щодо як побудови, так і реалізації антикорупційного механізму з відповідною детальною характеристикою кожного з представлених етапів.

У розділах й підрозділах роботи здобувача присутня логічна послідовність викладення та чітко розкривається поставлене теоретико-практичне завдання через дослідження теоретичних основ й формування методико-прикладних підходів. Відтак, можна стверджувати що дисертація є завершеною й цілісною роботою із чітким науково-дослідницьким акцентом.

НАУКОВА НОВИЗНА РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

У результатах дослідження Гури В. В. містяться елементи, які є науково новими, а саме можна виділити наступні елементи наукової новизни, які викликають значний науковий інтерес:

1) вдосконалення наукового підходу щодо систематизації й протидії загрозам економічній безпеці суб'єктів господарювання:

– запропоновано методикау ранжування й впорядкування виділених загроз (п.р. 3.1);

– механізм протидії загрозам спричиненим корупційними діями в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання галузі електроенергетики (ст.139).

2) вдосконалення науково-практичного підходу до побудови антикорупційного механізму забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання:

– модель побудови антикорупційного механізму забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання галузі електроенергетики (ст.149);

– модель реалізації антикорупційного механізму забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання галузі електроенергетики (ст.153).

3) вдосконалення науково-методичного підходу до формування антикорупційного механізму в системі економічної безпеки суб'єктів господарювання:

– представлення сучасної методи до вирішення поставленого завдання (п.р.3.3);

– матриця виявлення найбільшого ефекту у забезпеченні формування антикорупційного механізму в системі економічної безпеки суб'єктів господарювання за різною потребою у фінансово-матеріальних й кадрових

ресурсах (ст.169).

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Практичне значення результатів дослідження Гури В.В. полягає в тому, що здобувачем представлено й доведено конкретні пропозиції й рекомендації щодо формування механізму попередження та протидії корупції в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання до конкретних суб'єктів політики у сфері забезпечення економічної безпеки.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у використанні методичних розробок та запропонованих рекомендацій у практичній діяльності ТОВ «УКРЮГІМПЕКС» (акт про впровадження від 28.06.23 р.), а також в освітньому процесі ВНЗ «Національна академія управління» (акт про впровадження результатів наукового дослідження від 23.05.2023 р.), Львівського державного університету внутрішніх справ (акт про впровадження результатів наукового дослідження від 21.09.2023 р.), ВНЗ «ПрАТ «Львівський інститут менеджменту» (акт про впровадження результатів наукового дослідження від 22.08.2023 р.).

ПОВНОТА ВІДОБРАЖЕННЯ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ

ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЯХ

За темою дисертації опубліковано 17 наукових праць, з яких 5 статей у наукових фахових виданнях, 1 стаття в іноземному виданні, що входить до міжнародних наукометричних баз та 11 тез доповідей за матеріалами науково-практичних конференцій та інших комунікативних заходів.

ДИСКУСІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЗАУВАЖЕННЯ ДО ДИСЕРТАЦІЇ

Попри властивий результатам дослідження високий рівень обґрунтованості теоретичних і методичних положень, дисертація Гури В.В. не позбавлена дискусійних аспектів, а саме наступних:

1. На рис. 1.1. (с. 25 дисертації) здобувач подає розробку із назвою «Теоретичний базис формування механізму попередження та протидії корупції». Однак, по-перше, не зрозумілим є відношення цієї розробки безпосередньо до механізму попередження та протидії корупції, коли економічний механізм управління чи регулювання певних процесів має включати суб'єктів і об'єктів, мету, завдання та інструментарій їх реалізації тощо; по-друге, на рисунку

згадується про форми та види корупції (чи механізму), але їх зміст не розкривається, декларуються моделі, проте не зрозуміло: вони стосуються корупції чи політики її недопущення, якими є ці моделі і т. п.

2. Інституційно поняття корупції стосується злочинного використання службовими особами, громадськими і політичними діячами їх прав і посадових можливостей з метою особистого збагачення. Іншими словами, корупція проявляється за межами суб'єктів господарювання, у діях державних, громадських чи політичних діячів. Відтак, науково новим і цікавим слід вважати поставлене у підрозділі 1.2 завдання ідентифікації корупційних проявів у діяльності безпосередньо суб'єктів господарювання. При цьому вагоме теоретико-методичне значення мала б розробка, де була б представлена класифікація (спектр) відповідних корупційних проявів у діях суб'єктів бізнесу чи їх представників.

3. У першому розділі дисертації доцільно було деталізувати та більш системно показати взаємозв'язки різного роду корупційних проявів (пов'язаних як зі зовнішньою корупцією відносно суб'єктів господарювання, так і внутрішньою корупцією у їх діяльності) та їх впливом на ті, чи інші складові, аспекти економічної безпеки бізнесу і, відповідно, висвітлити інструментарій суб'єктів системи забезпечення економічної безпеки бізнесу, який може використовуватися в цілях попередження та недопущення корупції.

4. Цікавими і методико-прикладними є розроблені у підрозділі 2.2 методичні рекомендації здобувача в частині аналізування впливу корупції на економічну безпеку держави. Позаяк, дещо вище і методичне і прикладне значення мали б результати напрацювання рекомендацій відносно аналізування й оцінювання впливу проявів корупції безпосередньо на економічну безпеку суб'єктів господарювання, у т. ч. в частині різних структурно-функціональних компонент безпеки бізнесу.

5. У п.р. 3.1 на с. 129 дисертації подаються погляди науковців на трактування поняття «загроза» (табл. 3.1), що доцільніше було перенести у перший розділ дослідження, змістивши при цьому увагу у бік безпосередньо корупційних загроз. При тому, на рис. 3.2 подано авторську розробку у вигляді механізму протидії загрозам спричиненим корупційними діями в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання галузі електроенергетики. На рисунку згадується про заходи такої протидії, однак не зрозуміло про які саме йдеться.

6. У рекомендаційній частині дослідження (розділ 3) ключова увага

придільена механізмам протидії корупції та в певній мірі з поля уваги випав аспект попередження корупції. Крім того, дискусійним видається оперування та, відповідно, визначення оптимального ресурсного забезпечення антикорупційного механізму (п.р. 3.3 дослідження).

Загалом, вищезазначені зауваження не применшують наукової та практичної цінності результатів дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

ВІДПОВІДНІСТЬ РОБОТИ ВСТАНОВЛЕНИМ ВИМОГАМ ДО ДИСЕРТАЦІЙ, ЩО ПОДАЮТЬСЯ НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Дисертація Гури В. В. є завершеною науково-дослідною роботою, що виконана самостійно автором на високому науково-теоретичному рівні. Дисертація написана українською мовою та оформлена відповідно до положень, норм і правил до дисертацій, що подаються на здобуття ступеня доктора філософії.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК ПРО ДИСЕРТАЦІЙНУ РОБОТУ

Дисертаційна робота Гури Вадима Вікторовича на тему «Формування механізму попередження та протидії корупції в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання» є самостійною завершеною роботою на правах рукопису, цілісним дослідженням, яке виконане за актуальною темою з використанням відповідних методів дослідження. Зміст дисертації містить науково-обґрунтовані результати, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про особистий внесок здобувача та достатньо повно представлені у наукових працях. Результати дослідження здобувача вирішують поставлене завдання із дотриманням норм порядності й доброчесності.

Дисертаційна робота Гури В.В. за своїм змістом відповідає спеціальності 073 «Менеджмент», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової

спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а сам автор Гура Вадим Вікторович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

**Доктор економічних наук, професор,
завідувач відділу проблем
соціально-гуманітарного розвитку регіонів
ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долишнього НАН України»**

Тарас ВАСИЛЬЦІВ

підпис *В.В. Гура*
ЗАСВІДЧУЮ
Вчений секретар ПРА НАН України
В.В. Гура

